

УДК 338.43:633.1(477)

С. Ю. Кулакова,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7149-0356>

І. В. Мінняйленко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0388-6199>

Н. С. Яцкова,

магістрант, Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9291-531X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.4.159

ОЦІНКА ТА ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ Й ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

S. Kulakova,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Marketing, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

I. Miniailenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Marketing, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

N. Yatskova,

Master's student, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

ASSESSMENT AND DIAGNOSIS OF COMPETITIVENESS AND QUALITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES' PRODUCTS IN THE CONTEXT OF WARTIME CHALLENGES

У статті аналізується забезпечення конкурентоспроможності та якості продукції українських аграрних підприємств в умовах воєнних викликів. Розглянуто ключові чинники, що впливають на ринкові позиції агробізнесу, зокрема економічна нестабільність, порушення логістичних ланцюгів, подорожчання ресурсів і руйнування інфраструктури. Автори акцентують увагу на необхідності перегляду управлінських підходів, орієнтованих на оптимізацію виробничих процесів, впровадження інноваційних технологій і дотримання міжнародних стандартів якості. Основну увагу приділено стратегічним напрямкам адаптації аграрного сектора. Зокрема, розглядаються диверсифікація ринків збуту, інтеграція цифрових рішень і перехід до екологічно сталих методів господарювання. Окремо підкреслюється важливість державної та міжнародної підтримки, спрямованої на посилення стійкості галузі, а також заходів для підвищення стабільності підприємств у кризових умовах. Якість продукції висвітлено як визначальний фактор формування конкурентних переваг, що дозволяє не лише зберігати позиції на ринку, але й вносити вагомий внесок у забезпечення продовольчої безпеки країни.

The article examines the problem of ensuring the competitiveness and quality of agricultural enterprises' products in Ukraine under wartime challenges. The authors analyze key factors influencing the competitive positions of agribusinesses, including economic instability, disruptions in logistics chains, rising resource costs, and the destruction of production infrastructure. The necessity of revising management approaches with a focus on optimizing production processes, implementing innovations, and adhering to international quality standards is substantiated. Strategic directions for the adaptation of the agricultural sector are identified, including market diversification, the development of digital technologies, and the integration of environmentally oriented farming methods. Special attention is paid to state and international regulatory measures aimed at supporting the industry, as well as measures to enhance the resilience of enterprises under crisis conditions. The study emphasizes that product quality

serves as a decisive factor in shaping competitive advantages, contributing to the strengthening of market positions and ensuring the country's food security. In the context of military aggression, Ukrainian agricultural enterprises are compelled to implement anti-crisis strategies that ensure production continuity and economic stability. The necessity of employing innovative approaches to production management and cost optimization is highlighted as a prerequisite for increasing competitiveness in the international market. The research also explores the role of certification systems and compliance with global trade standards in expanding export opportunities and strengthening the positions of Ukrainian agribusiness in global value chains. The authors argue that overcoming the challenges posed by war requires a combination of technological modernization, financial support mechanisms, and effective regulatory policies that facilitate the adaptation of enterprises to new economic realities. The study concludes that ensuring the quality and competitiveness of agricultural products is not only a strategic necessity for the sector's survival but also a key driver for post-war economic recovery and sustainable development.

Ключові слова: Конкурентоспроможність, якість продукції, аграрні підприємства, воєнні виклики, економічна стійкість, інноваційні технології, міжнародні стандарти, продовольча безпека.

Key words: Competitiveness, product quality, agricultural enterprises, wartime challenges, economic resilience, innovative technologies, international standards, food security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Конкурентоспроможність і якість продукції аграрного сектора залишаються ключовими чинниками, що визначають його ефективність і перспективи розвитку в умовах економічної нестабільності. Нинішні обставини, поглиблені військовими діями, порушенням логістичних ланцюгів, зростанням вартості ресурсів та загрозами для виробничої інфраструктури, створюють значні виклики для галузі. У таких умовах пріоритетним завданням стає збереження високих стандартів якості продукції та утримання конкурентних переваг, що є життєво необхідним для стабільного функціонування сектора. Економічна нестабільність, зменшення купівельної спроможності громадян, обмежений доступ до фінансування й кардинальні зміни в глобальній торгівлі значно ускладнюють діяльність аграрних підприємств. У відповідь на ці виклики вони вимушені адаптуватися до нових умов і розробляти дієві моделі конкурентної поведінки.

Сучасна ситуація вимагає перегляду управлінських підходів із акцентом на підвищення конкурентоспроможності. Це передбачає масштабну оптимізацію виробничих процесів, використання новітніх технологій і розкриття інноваційного потенціалу. Особливо актуальним є впровадження міжнародних стандартів якості у виробництво, що сприятиме не лише зміцненню позицій на внутрішньому ринку, але й розширенню експортного потенціалу галузі.

Реалії воєнного часу обумовлюють необхідність перегляду традиційних бізнес-моделей, впровадження нових стратегій управління витратами, ефективнішого використання ресурсів та розробки гнучких управлінських механізмів.

Дослідження основних чинників підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції в контексті воєнної агресії стає надзвичайно актуальним, адже саме сільське господарство виконує ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни. Розробка й активне застосування адаптаційних механізмів допоможе не лише зберегти поточні виробничі ресурси, але й створити підґрунтя для поступового відновлення та сталого розвитку галузі після завершення бойових дій. Раціональні підходи до посилення конкурентоспроможності дозволять напрацювати практичні рекомендації для підприємств, спрямовані на зміцнення їхніх ринкових позицій і забезпечення стійкості економічної діяльності в довгостроковій перспективі.

У нинішніх умовах глобальних змін, спричинених воєнними викликами, необхідно акцентувати увагу на розвитку міжнародного співробітництва, організації альтернативних логістичних шляхів та освоєнні нових ринків продажу. Інтеграція світових тенденцій у сфері аграрного виробництва й торгівлі, широке впровадження цифрових технологій та використання екологічно орієнтованих підходів до виробництва можуть стати ключовими складовими у формуванні конкурентних переваг українських агропідприємств. У цьому контексті дослідження методологічних за-

сад оцінювання конкурентоспроможності продукції набуває визначального значення як пріоритетний напрям наукової роботи. Успішне вирішення цього завдання сприятиме стабілізації сектору та створить базу для його подальшого розвитку в умовах нинішніх і майбутніх викликів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукове співтовариство продовжує активно досліджувати питання, пов'язані з якістю аграрної продукції та її впливом на конкурентоспроможність підприємств, що підкреслює важливість цієї проблематики в умовах сучасної економіки. Актуальність теми зростає як у межах України, так і на міжнародному рівні, оскільки якість продукції є одним із ключових чинників забезпечення успіху на конкурентному ринку. Дослідницькі зусилля здебільшого спрямовуються на розроблення інноваційних підходів та прикладних інструментів, орієнтованих на підвищення ефективності цієї сфери. Серед українських учених варто відзначити таких авторів, як І. Абрамович, І. Ажаман, І. Бабець, М. Бальзан, Н. Волкова, Д. Гасюк, О. Жабинець, Л. Земляна, О. Кучерява, Ж. Крючкова, О. Мельничук, Р. Мехтієв, В. Мишин, М. Левіна-Костюк М. Негрей, Б. Омельчук, Г. Павлова, О. Павлова, К. Павлов, Є. Попадін, Н. Телічко, О. Трофімцева та В. Русан. Їхні дослідження підтверджують центральну роль високої якості продукції у створенні стійкої конкурентної переваги для аграрних підприємств.

Значний внесок у вивчення взаємозв'язку між якістю сільськогосподарської продукції та конкурентоспроможністю компаній здійснили також зарубіжні науковці. Зокрема, роботи С. Джорджа, А. Ваймерскірха, А. Фейгенбаума та Дж. Х. Харрінгтона зосереджуються на розробці стратегій покращення якості продукції відповідно до потреб світових ринків. Їхній інтерес також охоплює аналіз впливу цих стратегій на зміцнення позицій підприємств у конкурентному середовищі.

Огляд сучасних наукових публікацій свідчить про зростаючий інтерес до даної теми серед дослідників. Вони пропонують численні ініціативи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах динамічних ринкових змін і викликів глобалізації. Це переконливо демонструє постійні зусилля наукової спільноти в пошуку практичних і теоретичних рішень для забезпечення стабільного розвитку галузі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Стаття спрямована на дослідження та аналіз основних факторів, що впливають на конкурентоспроможність і забезпечують високу якість сільськогосподарської продукції українських аграрних підприємств в умовах російської воєнної агресії, а також на визначення ефективних заходів адаптації та стійкого розвитку галузі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Успіх будь-якого бізнесу в умовах ринкової економіки визначається його здатністю зберегти конкурентоспроможність. Це поняття набуває особливого значення виключно в умовах конкуренції, адже саме розвинене конкурентне середовище формує підґрунтя для його виникнення, посилення та постійного вдосконалення серед гравців ринку. Основою конкурентоспроможності слугує наявність конкретних конкурентних переваг, які стають рушієм її зміцнення та визначають загальний рівень успіху.

Попри актуальність цього терміна, сучасна економічна наука не має єдиного підходу до його визначення. Науковці акцентують увагу на різних аспектах поняття залежно від того, на що саме спрямований їхній аналіз. У зв'язку з цим важливим є глибоке дослідження та систематизація основних елементів конкурентоспроможності разом із факторами, які суттєво впливають на формування її переваг.

До ключових складових відносять два аспекти: об'єкт конкуренції та суб'єктів ринку. Об'єктами можуть виступати ресурси, товари, послуги або інвестиції, які стають предметом змагання. Суб'єкти ж — це учасники ринку, включаючи окремі компанії, корпоративні структури чи навіть держави в масштабах глобального суперництва. Головною метою кожного суб'єкта є найкраще задоволення потреб клієнтів або споживачів. Для проведення аналітики важливо порівнювати бізнес-одиниці однакового масштабу і подібного рівня діяльності. Це дозволяє сформулювати загальний підхід до поняття конкурентоспроможності: її можна визначити як здатність суб'єктів однакового рівня ефективно конкурувати між собою за певний об'єкт у заданий проміжок часу на конкретному ринку, орієнтуючись на високий рівень задоволення потреб споживачів. Такий критерій відповідає ключовим принципам теорії конкуренції [11].

Таблиця 1. Показники якості та їх вплив на конкурентоспроможність продукції аграрних підприємств

Тип показника якості	Показник якості	Характеристика показника	Вплив показника на конкурентоспроможність
Органо-лептичні	Смакові характеристики	Відповідність очікуванням споживачів за смаком, ароматом, кольором, текстурою	Висока якість смакових характеристик сприяє лояльності покупців і формуванню позитивного іміджу продукції
	Колір і зовнішній вигляд	Однорідність, яскравість, відповідність сортовим характеристикам	Покращує візуальну привабливість продукції, що впливає на вибір споживача
Фізико-хімічні	Вміст корисних речовин	Вміст вітамінів, білків, жирів, вуглеводів, мінералів	Покращує привабливість продукції на ринку здорового харчування, підвищує її додану вартість
	Вологість	Оптимальна вологість продукції для довготривалого зберігання	Впливає на стійкість продукції до псування та продовжує термін її придатності
	Кислотність	Відповідність нормам кислотності для збереження смакових якостей	Забезпечує стабільну якість продукції та відповідність стандартам безпеки
Біологічні	Натуральність і безпека	Відсутність шкідливих домішок, пестицидів, антибіотиків, ГМО	Підвищує довіру споживачів та забезпечує відповідність міжнародним стандартам якості
	Мікробіологічні показники	Відсутність шкідливих бактерій, плісняви, грибків	Гарантує безпеку продукції, сприяє відповідності санітарним вимогам ринку
Технологічні	Лежкість і транспортна-бельність	Стійкість продукції до зберігання та транспортування без втрати якості	Зменшує втрати при перевезенні, розширює ринки збуту, збільшує термін реалізації продукції
	Вологопоглинання	Здатність продукції утримувати вологу або відштовхувати її	Впливає на тривалість зберігання та якість кінцевого продукту
	Здатність до переробки	Відповідність продукції технологічним вимогам харчової промисловості	Покращує конкурентні переваги на ринку переробки та виробництва готових продуктів
Економічні	Собівартість продукції	Співвідношення витрат на виробництво та кінцевої вартості продукції	Оптимальна собівартість забезпечує конкурентну ціну, що сприяє зростанню ринкової частки підприємства
	Рентабельність виробництва	Відношення прибутку до витрат на виробництво	Дозволяє підприємству інвестувати у розвиток, модернізацію та маркетинг
Екологічні	Відповідність стандартам екологічності	Виробництво без шкоди для навколишнього середовища	Підвищує довіру з боку екологічно свідомих споживачів та сприяє виходу на міжнародні ринки
	Вуглецевий слід	Кількість викидів CO ₂ , пов'язаних із виробництвом продукції	Впливає на можливість сертифікації та виходу на екологічно чутливі ринки
	Споживання ресурсів	Витрати води, енергії, добрив на одиницю продукції	Ефективне використання ресурсів знижує собівартість і підвищує екологічну відповідність продукції
Соціальні	Впізнаваність бренду	Наявність сертифікатів якості, популярність торгової марки	Зміцнює позиції підприємства на ринку та сприяє залученню нових покупців
	Етичне виробництво	Використання справедливої праці, добросовісні відносини з постачальниками	Підвищує репутацію підприємства та формує довіру серед споживачів
	Доступність для споживачів	Доступність продукції за ціною, географією продажів	Розширює ринок збуту, підвищує лояльність споживачів

Джерело: узагальнено авторами на основі джерел.

Серед багатьох спроб визначити суть конкурентоспроможності є й такі підходи, які розглядають її як взаємозв'язок між якістю продукту чи послуги та їх вартістю для споживача. Інша точка зору наголошує на балансі між сприйнятою цінністю пропозицій бізнесу та очікуванням клієнта щодо ціни. У кожному випадку увага зосереджується на досягненні гармонії між економічною ефективністю, споживчою привабливістю та цінністю для кінцевого користувача [9].

Якість продукції є одним із головних чинників, що визначає її конкурентоспроможність у сучасних ринкових умовах. Особливо це актуально для аграрного сектора, де споживачі дедалі частіше звертають увагу на безпечність, природність і відповідність суворим стандартам (табл. 1). У глобалізованому світі з інтенсивною конкуренцією якість стає не лише засобом задоволення клієнтських потреб, але й стратегічним ресурсом, здатним суттєво впливати на ринкові позиції компанії, її фінансову ефективність і довгострокову стабільність. Підприємства, що забезпечують високий рівень якості, мають переваги у формуванні довірчих відносин зі споживачами, зміцненні репутації бренду та створенні основи для тривалої лояльності до своєї продукції.

Ключовим елементом успіху є дотримання міжнародних і національних стандартів якості. Продукція, яка відповідає цим високим вимогам і проходить сертифікацію, відкриває перед виробниками нові перспективи, у тому числі доступ до міжнародних ринків. Це особливо важливо для аграрної галузі, де дотримання екологічних, санітарних і фітосанітарних норм є обов'язковою умовою для експорту. Наприклад, товари із сертифікацією органічності чи маркуванням екологічної безпеки мають підвищений попит серед споживачів, що дозволяє підприємствам встановлювати вищу ринкову ціну. В результаті компанії отримують стабільні доходи та посилюють свої позиції на конкурентному полі.

Якість продукції є ключовим фактором у формуванні споживчих уподобань і визначенні попиту на ринку. Споживачі зазвичай надають перевагу товарам, які характеризуються привабливими органолептичними властивостями, функціональним і зручним пакуванням, тривалим терміном зберігання й гарантованою безпекою. Ця тенденція набуває особливого значення у сфері харчової промисловості, адже навіть незначні відхилення від нормативних стандартів можуть не лише негативно вплинути на репутацію підприємства, але й призвести

до втрати конкурентних позицій на ринку. Водночас компанії, що орієнтуються на вдосконалення технологічних процесів, використання якісної сировини та впровадження інноваційних рішень, демонструють здатність своєчасно адаптуватися до змін у споживчих уподобаннях і ефективно реагувати на ринкові виклики.

Економічний аспект конкурентоспроможності підприємства нерозривно пов'язаний із рівнем якості виготовлюваної продукції. Забезпечення високих стандартів якості дозволяє знизити рівень дефектності продукції, уникнути втрат під час зберігання та транспортування, а також мінімізувати кількість рекламаций і повернень. У результаті це сприяє не лише скороченню виробничих витрат, але й підвищенню рентабельності. До того ж продукція з високими якісними характеристиками створює додаткову цінність для кінцевих споживачів. Це відкриває можливість для впровадження преміальних цінових стратегій і розширення асортиментної пропозиції з метою задоволення потреб різноманітних цільових аудиторій.

Соціальний аспект якості продукції становить невід'ємну складову у формуванні її конкурентоспроможності. Сучасні споживачі дедалі більше надають перевагу товарам, у процесі виробництва яких дотримуються етичних принципів, екологічної безпеки, належних умов праці та відповідального використання природних ресурсів. Виконання цих суспільних вимог сприяє формуванню позитивного іміджу компанії, що, своєю чергою, забезпечує їм додаткові конкурентні переваги. Такий підхід набуває особливої актуальності в умовах зростання інтересу до принципів сталого розвитку та усвідомленого споживання. Унаслідок цього якість продукції стає ключовим елементом довготривалої бізнес-стратегії, яка виходить за межі простого задоволення основних потреб споживачів.

У цьому контексті якість продукції трактується як багатовимірний показник, що визначає рівень її конкурентоздатності на національному та міжнародному рівнях. Високий стандарт якості сприяє створенню позитивного сприйняття товару потенційними споживачами, полегшує вихід на нові ринкові сегменти, оптимізує виробничі процеси та підтримує реалізацію цілей сталого розвитку підприємства. За умов жорсткої конкуренції дотримання високих стандартів якості стає не лише базовою вимогою для успішного функціонування бізнесу, але й стратегічним інструментом, що забезпечує стабільний розвиток і поступове зростання аграрних підприємств у перспективі довгострокового планування.

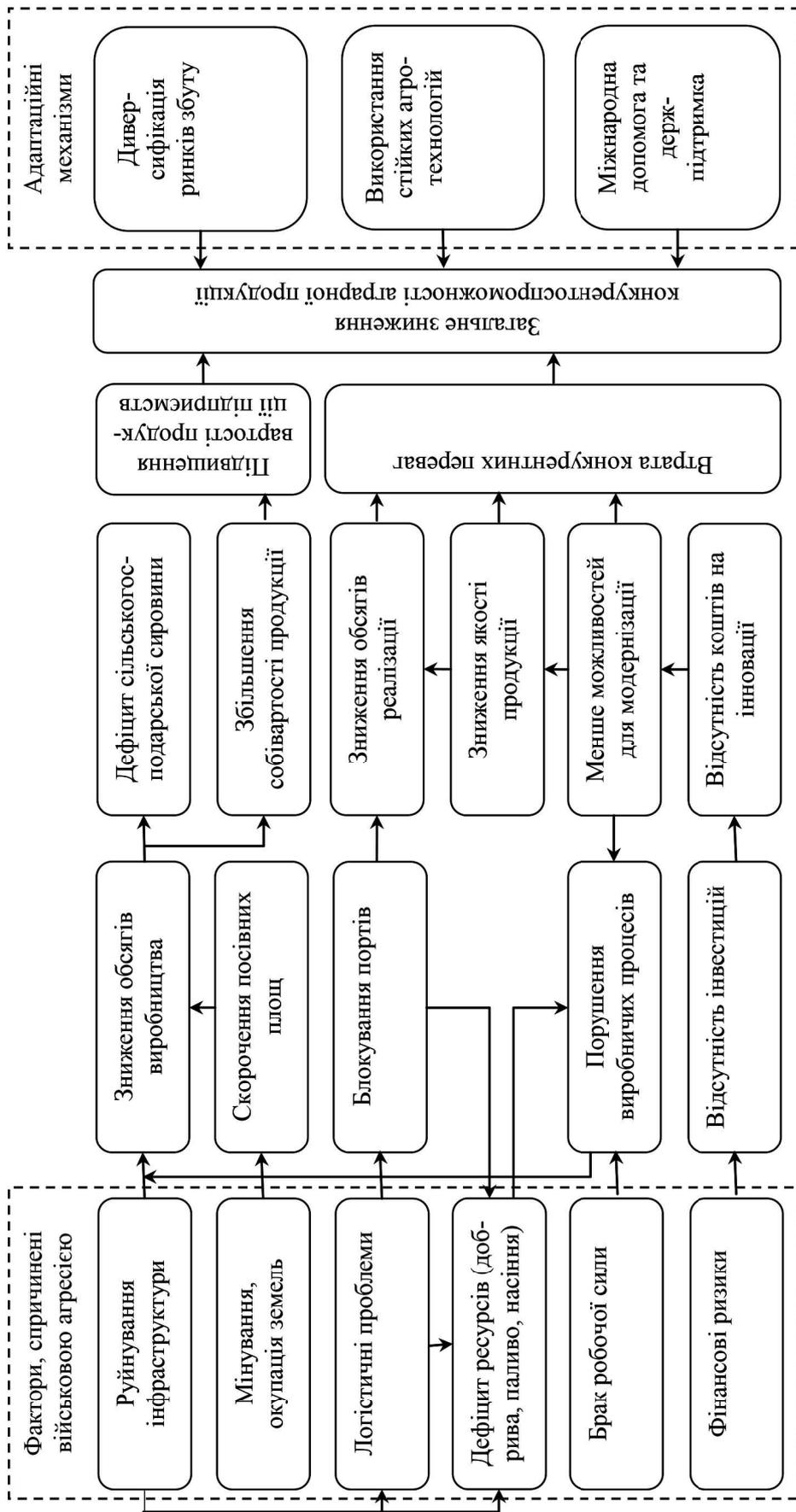

Рис. 1. Вплив військової агресії на конкурентоспроможність продукції аграрних підприємств

Джерело: розроблено авторами самостійно.

Таблиця 2. Ключові чинники та заходи підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції в умовах воєнних викликів

Фактори забезпечення конкурентоспроможності аграрної продукції	Значення для аграрного сектору	Заходи
Інноваційні агротехнології	Підвищення врожайності, якості продукції, ефективності виробництва	Впровадження точного землеробства, використання дронів, адаптивних сортів культур
Диверсифікація ринків збуту	Зниження залежності від традиційних каналів експорту, розширення географії продажів	Орієнтація на нові міжнародні ринки, розширення внутрішнього попиту
Логістична гнучкість	Мінімізація ризиків через руйнування інфраструктури, забезпечення стабільності постачання	Використання альтернативних транспортних маршрутів, збільшення обсягів залізничних перевезень
Фінансова підтримка та інвестиції	Забезпечення ліквідності, можливість відновлення та модернізації виробництва	Отримання грантів, пільгових кредитів, страхування ризиків
Державне та міжнародне регулювання	Підтримка агросектору через спеціальні програми допомоги та спрощення умов експорту	Субсидії, податкові пільги, спрощення сертифікації, дипломатична робота щодо відкриття ринків
Стійкість та адаптація виробництва	Здатність підприємств працювати в умовах нестабільності	Оптимізація витрат, зменшення залежності від імпортованих ресурсів, локалізація виробництва
Контроль якості та безпека продукції	Відповідність міжнародним стандартам, зміцнення довіри споживачів	Сертифікація за стандартами HACCP, ISO, GlobalG.A.P., лабораторний контроль
Автоматизація та цифровізація	Підвищення ефективності, зниження втрат, зменшення залежності від людського фактора	Використання ERP-систем, онлайн-моніторинг стану полів, цифрові платформи для торгівлі

Джерело: розроблено авторами самостійно.

Військова агресія спричиняє масштабні та багатогранні руйнування, які значно ускладнюють діяльність аграрних підприємств і підривають їхню здатність до стабільного розвитку. Передусім це проявляється у різкому зниженні якості сільськогосподарської продукції, що істотно послаблює їхню конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Постійний тиск економічних, логістичних та технологічних проблем змушує аграріїв працювати в умовах, що далекі від сприятливих. Це у свою чергу істотно підвищує ризики існування підприємств у сучасному турбулентному середовищі.

Одним із найсерйозніших чинників цієї кризи є суттєве пошкодження або повне знищення виробничої інфраструктури. Руйнування складських приміщень, обладнання та транспортної логістики унеможливує належне виконання ключових етапів діяльності — від обробки ґрунту до доставки продукції кінцевому споживачеві. Додатково ситуацію ускладнює скорочення оброблюваних площ через тимча-

сову окупацію або загрозу замінування територій. Це завдає прямого удару по виробничих потужностях, обмежуючи фінансові можливості фермерів і підриваючи продовольчу безпеку регіону.

Криза посилюється хронічним браком критично важливих ресурсів, таких як паливо для сільськогосподарської техніки, високоякісне насіння та добрива для поліпшення родючості ґрунтів. Аграрії змушені використовувати менш ефективні альтернативи або скорочувати витрати, що негативно позначається на кінцевій якості продукції. Як результат, зменшуються не лише обсяги виробництва, але й характеристики готової продукції, що ще більше загострює кризову ситуацію у всьому сільськогосподарському секторі.

Фінансові ризики залишаються одним із ключових чинників, що впливають на складну динаміку процесів, викликаних військовими діями. Збройний конфлікт значно зменшує масштаби інвестиційних потоків, що в свою чергу підриває економічну стабільність і обмежує перспективи розвитку національної економіки. Недоступність кредитних ресурсів ускладнює модернізацію виробничих потужностей, інтеграцію інноваційних технологій і адаптацію до міжнародних стандартів якості. Усе це створює додаткові перешкоди для бізнесу, знижуючи конкурентоспроможність певних секторів на світовому ринку. Водночас негативні наслідки можна частково компенсувати завдяки державним програмам та міжнародним ініціативам підтримки, метою яких є стимулювання економічної активності й пом'якшення кризових явищ. Ці заходи мають потенціал стати основою для відновлення економіки країни у середньостроковій перспективі.

У цьому контексті варто наголосити, що військова агресія суттєво підірвала якість сільськогосподарської продукції та її конкурентоспроможність на світових ринках (рис. 1). Економічні, технологічні та соціальні труднощі стали ще гострішими, вимагаючи невідкладних рішень і скоординованої стратегічної взаємодії. Водночас існують адаптаційні механізми, які можуть зменшити руйнівні наслідки цих викликів. Основними напрямками є розширен-

ня ринків збуту, активне впровадження стійких і високопродуктивних агротехнологій, а також залучення міжнародної фінансової й технічної допомоги. Такий підхід не лише сприятиме поступовій стабілізації аграрного сектора, але й зміцнить його здатність протистояти майбутнім системним кризам.

Забезпечення конкурентоспроможності аграрної продукції в умовах військового конфлікту є надзвичайно складним і багатограним завданням, яке потребує інтегрованого підходу та здатності оперативно реагувати на динамічні й непередбачувані виклики. Воєнні дії суттєво руйнують усталені механізми аграрного виробництва, порушуючи ключові етапи — від вирощування сільськогосподарських культур до обробки сировини та збуту готової продукції. Такі деструктивні процеси генерують масштабні труднощі для стабільного функціонування галузі, зокрема ускладнюючи доступ до ресурсів, порушуючи ланцюги постачання і унеможливаючи ефективне економічне планування.

Попри глибину поточних криз, ця надзвичайна ситуація також відкриває перспективи пошуку ефективних рішень. Трансформація технологічних і логістичних процесів через призму інноваційного підходу може не лише підтримати адаптацію до нових умов, але й закласти основу для створення довготривалих конкурентних переваг. Реалізувати цей потенціал вдасться за умови впровадження комплексних антикризових заходів, які включають застосування сучасних управлінських методів, інвестування в передові технології та розбудову гнучкої й стійкої галузевої інфраструктури (табл. 2).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Якість продукції виступає невід'ємним чинником успішності сільськогосподарських підприємств, оскільки визначає їхню конкурентоспроможність у сучасній ринковій економіці. Висока якість не тільки підвищує сприйману цінність продукції в очах споживачів, але й сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства як надійного, відповідального та стабільного учасника економічного середовища. Така перевага дозволяє більш ефективно задовольняти потреби клієнтів, закладаючи основи для сталого розвитку бізнесу та підвищення його фінансової ефективності.

Однак сучасні виклики, зокрема військовий конфлікт, справили суттєвий вплив на аграрний

сектор, виявившись значним випробуванням для галузі. Водночас криза відкрила перспективи для вдосконалення виробничих технологій, модернізації процесів та підвищення стандартів якості продукції. В умовах постійних змін, що характеризують сучасне середовище, аграрні підприємства змушені проявляти гнучкість, інноваційність і стратегічне мислення. Їхня діяльність спрямована не лише на додання поточних труднощів, але й на пошук шляхів оптимізації виробництва з довгостроковим фокусом на забезпечення стабільності та подальшого зростання, де якість виступає основним інструментом конкурентної боротьби.

Запровадження високих стандартів якості виходить за межі короткострокових бізнес-цілей і набуває стратегічного значення. Якісна продукція не тільки сприяє розвитку окремих підприємств, але й відіграє важливу роль у загальному економічному зростанні. Вона стимулює внутрішній споживчий попит, розширює експортні можливості, забезпечує доступ до нових ринків і приваблює іноземні інвестиції. У періоди економічної нестабільності та воєнних потрясінь якість стає ключовим фактором забезпечення економічної стійкості й конкурентоспроможності країни. Таким чином, орієнтація на забезпечення високої якості продукції є не лише інструментом подолання поточних кризових викликів, але й стратегічною основою для трансформації агробізнесу та його розвитку у посткризовий період. Це сприяє не тільки підвищенню конкурентоспроможності окремих підприємств, але й вагомо впливає на відновлення економіки держави загалом. У цьому процесі вирішальна роль належить науковим дослідженням та прикладним розробкам, які можуть забезпечити аграрний сектор інноваційними рішеннями й адаптаційними інструментами для стабільного довгострокового зростання в умовах сучасних викликів.

Література:

1. Бабець І. Г., Жабинець О. Й. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників в умовах глобальних викликів: регіональний аспект. *Бізнес Інформ*. 2022. № 7. С. 4—10.
2. Волкова Н.В., Мехтієв Р.Е., Попадін Є.В. Ключові аспекти конкурентоспроможності та якості продукції аграрних підприємств в умовах воєнної агресії. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2729>
3. Земляна А. С. Формування системи управління якістю як чинника конкурентоспромож-

ності продукції підприємств аграрної галузі. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 207—214.

4. Крючкова Ж. В. Сутність конкуренції і конкурентоспроможності аграрних підприємств як економічних категорій. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 12. С. 49—53.

5. Мельничук О. І., Левіна-Костюк М. О., Телічко Н. А., Ажаман І. А. Управління якістю як фактор забезпечення конкурентоспроможності агропродовольчої продукції на зовнішньому ринку. *Агросвіт*. 2023. № 12. С. 29—36. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1656>

6. Негрей М. В., Трофімцева О. В. Аналіз функціонування аграрного сектору України в умовах війни. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна серія "Економічна"*. 2022. № 102. С. 49—56.

7. Павлова Г., Абрамович І., Бальзан М. Стратегічні заходи підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору України на міжнародному ринку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 4. С. 62—67.

8. Павлова О., Павлов К., Омельчук Б., Кучерява О. Формування системи управління якістю як чинника конкурентоспроможності продукції підприємств аграрної галузі. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 193—201.

9. Пуцентейло П.Р. Конкурентоспроможність підприємства: методологія аналізу дефініції. *Інноваційна економіка*. 2015. № 4. С. 80—86.

10. Русан В. М. Функціонування аграрного сектору в умовах війни. *Інтелект XXI*. 2022. № 2. С. 13—16.

11. Тульчинська С. О., Салоїд С. В., Кирилюк М. Д. Напрями підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства в умовах загроз та ризиків. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1564> (дата звернення: 09.01.2025).

12. Фісуненко П.А. Підходи до визначення конкурентоспроможності підприємства: сутність та еволюція поняття. *Науково-виробничий журнал "Бізнес-навігатор"*. 2020. № 2 (58). С. 152—161.

References:

1. Babets, I. H. and Zhabynets, O. Y. (2022), "Improving the Competitiveness of Domestic Producers in the Context of Global Challenges: Regional Aspect", *Business Inform*, vol. 7, pp. 4—10.

2. Volkova, N.V., Mekhtiev, R.E. and Popadin, Y.V. (2023), "Key Aspects of Competitiveness and Quality of Agricultural Enterprises' Products in the Context of Military Aggression", *Economics and Society*, vol. 54, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2729> (Accessed 9 February 2025).

3. Zemlyana, L. S. (2022), "Formation of a Quality Management System as a Factor of Competitiveness of Agricultural Enterprises' Products", *Innovation and Sustainability*. vol. 4, pp. 207—214.

4. Kryuchkova, Zh. V. (2016), "The Essence of Competition and Competitiveness of Agricultural Enterprises as Economic Categories", *Investments: Practice and Experience*, vol. 12, pp. 49—53.

5. Melnychuk, O. I., Levina-Kostiuk, M. O., Telichko, N. A. and Azhaman, I. A. (2023), "Quality Management as a Factor in Ensuring Competitiveness of Agro-food Products on the Foreign Market", *Agrosvit*, vol. 12, pp. 29—36, available at: <https://nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1656> (Accessed 9 February 2025).

6. Negrey, M. V. and Trofimceva, O. V. (2022), "Analysis of the Functioning of the Agricultural Sector of Ukraine in the Context of War", *Bulletin V. N. Karazin Kharkiv National University, series "Economics"*, vol. 102, pp. 49—56.

7. Pavlova, H., Abramovich, I. and Balzan, M. (2022), "Strategic Measures to Improve the Competitiveness of Ukraine's Agricultural Sector in the International Market", *Bulletin of Khmelnytsky National University*, vol. 4, pp. 62—67.

8. Pavlova, O., Pavlov, K., Omelchuk, B. and Kucherava, O. (2022), "Formation of a Quality Management System as a Factor of Competitiveness of Agricultural Enterprises' Products", *Innovation and Sustainability*, vol. 4, pp. 193—201.

9. Putsenteylo, P. R. (2015), "Competitiveness of an Enterprise: Methodology of Definition Analysis", *Innovative Economics*, vol. 4, pp. 80—86.

10. Rusan, V. M. (2022), "Functioning of the Agricultural Sector in the Context of War", *Intellect XXI*, vol. 2, pp. 13—16.

11. Tulchynska, S. O., Saloyid, S. V. and Kyryliuk, M. D. (2023), "Directions for Improving the Competitiveness of Enterprise Products in the Face of Threats and Risks", *Efektivna ekonomika*, [Online] vol. 5, available at: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1564> (Accessed 9 February 2025).

12. Fisunencko, P.A. (2020), "Approaches to Determining the Competitiveness of an Enterprise: Essence and Evolution of the Concept", *Scientific and Production Journal "Business Navigator"*, vol. 2 (58), pp. 152—161.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2025 р.